Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Nansen, Peter

Titel: KORNMOD

Citation: Nansen, Peter: ”KORNMOD”, i Nansen, Peter: *Samlede Skrifter Bd. 3: Noveller; Skitser; Dramatiske Smaating*, Gyldendal, 1908-09, s. 61. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-nansen03ny-shoot-workid57806/facsimile.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter Bd. 3: Noveller; Skitser; Dramatiske Smaating

KORNMOD

De kom i Ordstrid drivende nede fra Nygade op imod Gammeltorv, mens Lygteflammerne blev klippede ud af en gesvindt lille Mand med en lang Stang.

— — Amanda vilde ikke gaa med — det ve' Gud.

Hvorfor hun ikke vilde? Klokken var jo ikke saa mange endnu, og han havde Champagne hjemme.

Om han maaske troede, at *hun* var af den Slags? — Fordi man souperede med en Herre, behøvede man da virkelig ikke at være uanstændig. Hun gjorde det ikke. Om hun nu maatte være fri! Hendes Moder ventede paa hende.

Han stod og saá paa hende, mens han fløjtede.

„Naa saadan, min Pige! Det kunde Du ellers gærne ha'e sagt lidt før. Ja ja — Du er ikke saa dum — Farvel."

Han vilde gaa, men hun standsede ham.

„Maa jeg spørge, skal jeg selv betale Droske? Er det Meningen?"

Han rodede i sin Portemonnæ og lagde et af sine sidste Pengestykker i hendes udstrakte Haand.

„Se snart op til mig!" raabte hun ud af Drosken til ham.

Hurtig rullede den ud ad Frederiksberggade, mens han langsomt drev bagefter til sin Bolig i en af Vesterbros Sidegader.

— —

Kun enkelte Lygter brændte nu. Den smalle Gade spyede ham ud i Vesterbropassagens store gabende Mørke.

Han gik i vage Tanker, Tanker, han ikke gav Tid til at fæstne sig, fordi de, fæstnede, vilde vakt Misstemningen fra før.

Han søgte Tivolisiden, mødte hjemvendende Smaasværme.

Der gik tre, fire Svende og brølede efter et Par fnisende Piger:

„Vil Du nu la' Hønen gaa
Vil Du se, Du kan la' Hønen gaa —"

Ude fra Mørket svarede andre Stemmer:

„— — — ved bla-anken Sø.
— — — Gine, den dejlige Mø!
Er Du med paa *den!*"

Han kom til halvhøjt at give sine Tanker Luft: Og *det* kalder man Livsglæde! Hvor man dog i Grunden gider! —

Udenfor „Kisten" stod en Klump Herrer og ventede, indbyrdes ignorerende og mistænkende hverandre. Gitterlaagen aabnedes for Buret; en af Sanglærkerne fløj ud. En kort Væddekamp mellem fire, fem Kavalerer, der endte med, at den skønne smuttede bort og fo'r i Armene paa sin „faste" Ven, der tryg havde holdt sig tilbage.

Han opdagede en af sine Bekendte mellem de skuffede og smilede overlegent, mens han gik videre.

Og mange moralske Tanker fødtes paa Resten af

Hjemturen, en bidende Kritik af det Liv, som ogsaa var hans, og som han ofte havde foragtet, naar han som i Aften havde lidt Skuffelse deri. Han samlede paa denne Tur megen Bitterhed.

Ved Omdrejningen til den Gade, hvor han boede, mens hans Tanker brødes med Nemesisproblemet, var han nær bleven kørt over af en Droske, der kom svingende dernede fra.

Som et Lyn havde det ramt ham: „Var jeg nu bleven dræbt eller lemlæstet, hvilken skrækkelig Nemesis for mit Liv!"

Men i samme Nu føjede han til: „Hvis „de andre" kendte mine barnagtige Tanker!"

Endnu mens han med en tændt Svovlstik famlede efter Nøglehullet i en Dør, hvorpaa et Visitkort med Navnet *Frits Heering,* stud. med. var klistret, kæmpede hans ufilosofiske Hjærne med Nemesis-Tanker.

— Frits Heering sad henne ved Vinduet og stirrede, tung i Sinde, ud i Nattens Mørke.

Han havde ikke været oplagt til at gaa i Seng, havde ikke gidet tænde Lys, og sad nu dér, tankefuld, bedrøvet, gjort vemodig ved Augustnattens milde Fred og bløde Aande, der strejfede hans Kind saa dulmende lunt; han mindedes den Fornemmelse, naar han som Barn om Aftenen søgte Trøst for et og andet med Ansigtet skjult i Hovedpudens Dun.

Den linde Stemning løste hans bundne Følelsesliv; det kom over ham som en Trang til at græde over sit indholdsløse, ulykkelige Liv, over sin Forladthed. — Ja, for han saá det jo nu, saa bitterlig klart, at ene, *ene* var han, uden Ven, uden et Menneske, han i Fortrolighed med Tillid kunde aabne sit Hjærte for.

Nu forleden. Han var begyndt at tale. Saa havde

den anden vrænget ad alt, havde været frygtelig morsom. Saa blev han stum, indtil den anden pludselig ligesom fortrydende havde spurgt: „Er Du fornærmet? Du véd jo —" Naturligvis var han ikke fornærmet; ja, han vidste, vidste, at nu havde han én Gang til betalt Lærepenge for den Lærdom, at man *maatte* være ene. Men lærte man den Kunst nogensinde?

Der kom springende ud af hans Hjærne, som kaad Ironi over hans Tanker, Brudstykker af Avertissementer om „Værelser for en enlig Herre eller Dame, egen Entré og Kaffe om Morgenen", og tilsidst gik det hele paa Vers til en saurrende Melodi, indtil det blev borte i ny Angst.

Denne store, mørke Sommernat sænkende sig til Eftertanke over den hvilende By med sine Mennesketusinder — hvor den talte forfærdende om Ensomheden, prædikede den Ensommes Afmagt, Nødvendigheden af som Faarene i Uvejret at klynge sig én mod én, dækkende Hovedet ved hinandens Bryst.

Ja, hvor vilde ikke Livet være let at leve, naar man var to, hvor stolt og lyst! Hvor sikker vilde ikke Vejen blive! Men følte da alle det som han? Eller var han kun et sygt Menneske?

— — — Hans Blik faldt paa et oplyst Vindue i et af Husene skraas overfor paa fjerde Sal. Gennem Gardinet lyste det dæmpet hyggeligt i Husets mægtige Skygge, sendte et venligt Bud om Liv i den uddøde Gade.

Og ind i hans trætte Sjæl listede Lyset sig som en Straale af Haab.

Som naar Vandringsmanden gennem Nattens muldsorte Slør øjner Byens Lygter som hvide Prikker.

Hans Tanker formede sig til Billeder.

Dér bag gled sikkert Livet fredsælt og godt.

„Hun sidder, den gamle Kone, og syer, men Datteren er gaaet til Sengs. Der er Gyldenlak og Reseda i Vinduet; derhenne staar Sybordet med Lampen. Ved den ene Væg det runde Bord og Sofaen med Billederne over; omkring et af dem er bundet en Krans af Evighedsblomster. Ved den anden Væg staar Sengen, hvor Datteren sover. Brystet gaar roligt, Kinderne blusser. En Aftensværmer summer bag Lampens Kuppel; ellers er der saa stille."

„Eller der sidder en ung Student og skriver til sin Moder. Han skriver om Turen forleden med Vennen til Dyrehaven; om Besøget hos Onkelen paa Frederiksberg; hvad de havde faaet til Middag; hvordan Tante havde haft det; fra hvem han skulde hilse; hvordan det gaar med Forelæsningerne."

Men helst maatte dog Enken bo dér, og han syntes det maatte være dejligt at faa Lov til at regnes som Deltager i dette tarvelige Hjem, at faa Lov at hvile ud dér, i Fjærnhed fra Livets Brænding, som ængstede ham. Saadan naar man levede ganske for sig selv, kun to eller tre, maatte alt dog kunne blive fælles; dér vilde ingen egenkærlige Tanker, ingen selvisk Atraa rejse Bolværk for Sammensmeltningen. Dér maatte Hjærtet frit kunne tale Fortrolighedens og Forstaaelsens Sprog, dér behøvede man ikke at frygte Skepsis' medlidende spodske Smil.

Ja netop Skepsis' dræbende Smil. Se, det var det lumpne af det, at blot saadant et lille stikkende Smil hos en Ven kunde kujonere En. — — At man lod sig det byde, den ene af den anden — for ingen gik fri, ingen var overlegen — det var dette rasende idiotiske, dette foragtelige, som spyttede En i Ansigtet.

Og hvad risikerede man saa egenlig ved at sætte sig ud derover? Først endél Latter og Spydigheder, siden denne mere aparte Behandling mellem Vennerne indbyrdes bag Ens Ryg — i værste Fald, at man blev nødt at søge sig en ny Omgangskreds, søge f. Eks. mere Familjelivets Glæder i Huse, hvor man sit Rusaar havde været en velsét Gæst. Men var det saa slemt? — -

Nej, tværtimod. Det vilde være Befrielsen, nyt Mod, nye Kræfter. Og en Ven havde han dog ogsaa, som han saa kunde ty til, én, der sikkert vilde blive glad over atter at slutte en Pagt, som blev brudt, fordi Vejene var begyndt at divergere altfor meget.

Ja, ja, — - saa skulde en Tid med Arbejde og Tilfredshed begynde. Til Jul første Del af Eksamen, næste Jul anden. —

Spares skulde der ogsaa i den Tid, noget af den værste Gæld betales, og saa, naar Eksamen var taget — - —!

Ud i Fremtiden, langt ud og højt op, byggede hans Fantasi Bro, men hvor langt den saa naaede, Broen, det lille oplyste Vindue derovre var det stadig, som kastede Tillidsfuldhedens lyse Glans derover.

Og først da Lyset derovre sluktes, rejste han sig.

Han lo ud i Natten, rettede sig rank op og strakte sine Arme, prøvende deres Muskler for den kommende Kamp.

Han turde med dette Bryst møde den ganske Verden; han følte Begejstringens Ild, sejrssikker og stærk.

— - Straks vilde han handle; der var jo ingen Tid at spilde; altfor længe havde han tøvet.

Og mens han halvhøjt deklamerede Ord, han

improviserede, Ord, der var Udtryk for hans Stemning, fik han Lampen tændt.

Dér sad han i den sene Nat og skrev til sin Fader og sin tidligere Ven. Brevet til Faderen blev langt og frimodigt. Det blev en Redegørelse for hele hans Liv; han skjulte kun lidt, skaanede ikke sig selv.

„Men nu er jeg træt", skrev han, „træt og vammel derved. Jeg er klar over mit Livs Vildfarelser, men ogsaa klar over, at nu skal og maa det være forbi. Og dette har jeg, kære Fader, følt en dyb, inderlig Trang til at sige Dig, som jeg véd mest af alle tænker kærligt og godt om mig; Dig, hvem jeg altfor ofte har glemt, altfor lidt skænket min Fortrolighed, men som dog altid er vedbleven at være min bedste Ven og Raadgiver. Du er den, der mest maa have lidt for min Skyld; Du vil derfor ogsaa nu, da jeg selv kommer og beder om Hjælp og Vejledning, forstaa mig, og Du vil ikke tvivle, vel kære Fader, om, at alt endnu kan blive ret og godt?"

Til Vennen skrev han blot:

„Kære Ven! Jeg maa nødvendigvis tale med Dig. Meget ligger mig paa Sinde, som Du alene vil kunne hjælpe mig til at klare. Lad mig vide, naar og hvor vi træffes. Ikke sandt, Du siger ikke nej? For vort gamle Venskabs Skyld!

Din Frits."

Da han havde endt Brevene og straks vilde bringe dem hen i en Postkasse, kom han i den Forlegenhed, at han manglede Frimærke til Brevet til Faderen. Han tænkte et Øjeblik paa at lade det vente til næste Dag; men ræsonnerede saa: „Naar

Fader læser Brevet, vil han forstaa, at jeg ikke har kunnet lade det vente!"

— — — Da han gik til Sengs, gryede Dagen.

Op ad Formiddagen vaagnede han med en Følelse af at have noget at glæde sig til, som i gamle Dage, naar han vaagnede sin Fødselsdagsmorgen. Saa med ét brød det frem i ham, at der jo var passeret noget denne Nat, og lidt ængstelig begyndte hans Erindring at repetere og samle Nattens Begivenheder.

Han sad op i Sengen og stirrede ud i Rummet. Nattens Eksaltation, dens sentimentale Drømme, de begejstrede Beslutninger, de aabenmundede Breve — det væltede sig altsammen som Afsindighed over hans nøgterne Hjærne; disse Nattens Storværker blev latterlige, nu de manglede Nattens Illusion.

Hvad var det, han vilde? Hvad Løfter havde han gjort?

Store Ord — store Ord — dette han hadede.

For vilde han noget, hvorfor saa avertere det i Forvejen? Hvorfor forpligte sig for at blive latterlig, hvis man svigtede?

Og gik da saa ogsaa hans Ærgærrighed i den Retning at blive en flittig Student, som købte færdigsyede Klæder?

Han havde det jo godt, som han havde det; desuden, man lavede sig ikke om paa én Nat. Naturligvis, han havde sine triste Timer; men vilde han ikke ogsaa have det paa den anden Vis?

Ens Liv bestemtes af mange Ting, ikke blot saadan af tilfældige Stemninger og usunde Ønsker. Baade Temperament og Valg havde Indflydelse, og løbe fra sig selv *kunde* man ikke.

Noget andet var det: han kunde give sig til at

bestille noget mere, end han hidtil havde gjort, more sig lidt mindre, maaske økonomisere paa Cigarer og Handsker. Der var ikke Spor af Grund til at antage, at det andet vilde blive til hans Tilfredshed; tværtimod: han hadede det Liv, hadede den Odør, det udstraalede. Og han kom til at tænke paa en Dag, da han paa Universitetet aldeles tilfældigt dumpede ind i det teologiske Avditorium — akkurat denne Odør af Femører og snavsede Kraver over en gul Natskjorte.

Ja, naar han nu bare ikke havde skrevet de fordømte Breve, saa kunde han fristes til at more sig over sine dumme Indfald.

Men dette, at Faderen nu vilde triumfere og raabe Halleluja over den forlorne Søn, som vendte hjem, at Vennen vilde møde op med en vigtig Mine og sige: „Ja, sagde jeg det ikke nok — saadan vilde det ende!" — dette var oprørende.

Dette, at de alle skulde mene at have Lov til at sige „stakkels Fyr" om ham, beklage ham, dette nagede ham, saa det skreg i ham af Raseri.

Dette, at han havde lagt sig blot og bar, ynkelig og svag, for fremmede Øjne —!

— — — Det bankede paa.

„Vil Herren saa have Kaffe?" spurgte Pigen i i Døren.

„Tak. Er der Breve?"

„Ja, her er ét." Og med et forstaaende Smil gav hun ham et lille blaat et med en forvirret Flueskrift.

Der kom Liv i hans Ansigt, mens han læste det, et bevidst Smil om hans Mund.

— — Ind ad Døren kom en bleg ung Mand, friseret og pyntet. Han smed sig straks i en Stol og tændte sig en Cigar. De blot nikkede til hinanden.

„Hvad Fanden — ligger Du i Sengen endnu! Hvor var Du iaftes?"

„Hjemme."

„Alene?"

„Ja."

„Og det vil Du bilde mig ind. Saadan som Du ser ud."

„Ja ja. Du kan jo lade være at tro det, hvis Du vil." Og et Smil indbød til *ikke* at tro det.

„Hvor skal Du hen i Formiddag?"

„Ingen Steder."

„Gaar Du med og spiser Frokost paa d'Angleterre?"

„Ja, men lad os først tage Styrtebad."

„Naa, jamen saa skynd Dig."

„Du kan læse det dér, mens jeg staar op." Han gav ham det blaa Brev.

Da han stod og vaskede sig, vendte han sig med indsæbede Hænder om imod Vennen, der lige havde endt Læsningen:

„Naa, hvad mener Du saa?"

„Aa, hun gi'er sig s'gu. Det er tydeligt nok. Klem bare paa med nogle flere Blomster og nogle af dine opstrammende Breve."

„Ja, ikke sandt: Længe har hun ikke tilbage?"

— — Da de lidt senere drev sammen ned ad Gaden, opdagede Frits Heering den Ven, til hvem han om Natten havde skrevet, komme styrende mod dem. Han trak sin Ledsager over paa det andet Fortov, for ikke at blive set.

Hele Dagen var de to Venner sammen; efter Frokosten var fulgt en Middag med rigelig Vin, efter Middagen adskillige Likører.

Om Aftenen drog de, glade og rødmussede, til Tivoli i en Droske; men først gjorde de en lille Afstikker ud paa Vesterbro for at hente Heerings Overfrakke.

Der laa derhjemme et Brev og et Visitkort.

Paa Visitkortet, som Frits rev itu efter at have læst det, stod:

„Jeg skyndte mig selvfølgelig straks herud. Naar Nød og Sorg kalder, glemmer man alle bitre og fjærnende Tanker. Jeg holder mig hjemme i Aften for at vente Dig. Din Carl."

Brevet var fra Faderen.

Han gav sig ikke Tid til at læse det, men puttede det i Lommen.

Da han henimod Midnat sad og drak *dry* Champagne i et meget animeret Selskab hos Vincent i et af Kabinetterne, kom han ved en eller anden Bemærkning pludselig til at tænke paa Brevet.

Han famlede efter det i sin Lomme, fandt det, brød det og læste, som om det var noget, der var ham uvedkommende, skrevet af en Fremmed til en Fremmed:

„Min kære Frits!

At dit lange, indholdsrige Brev i Dag ikke har været mig ukært, ser Du deraf, at jeg straks sætter mig til at besvare det. Jeg vidste det, kære Frits, at tidlig eller silde maatte det gaa Dig, som det nu er gaaet: at det Liv, som Du til megen Bekymring for os alle havde valgt, kun daarligt i Længden vilde tilfredsstille Dig, der i saa meget har arvet din fromme Moders brave og elskelige Sind. Men *hvorlænge* et stakkels svagt Menneske kan holdes fangen i Mørket, hvorlænge der maa bies i taalmodig Bøn, det afhænger af *Hans* Naade, som bedst véd, hvad der tjener os alle.

Derfor har vi ret glædet os over at se Tegn til, at det snart vil blive lyst for vort kære Barn, om vi end have Frygt for, at der fattes endnu meget.

Men din Sjæl har raabt i Nød, og bliver den ved at raabe, vil Du heller ikke blive uden Svar.

Et har særlig ængstet mig. Du undgaar denne Gang som altid, selv med et eneste Ord, at hentyde til Ham, uden hvem — Frits tro mig, jeg vil dit Bedste, og jeg siger intet uden hvad jeg har erfaret — uden hvem dog al din Gærning bliver forgæves. Du kan blive flink og ansét, men uden Ham finder Du aldrig den Fred og Lykke, Du søger.

Meget kunde jeg have Lyst til endnu at sige Dig; men Tiden er knap, og jeg vil egenlig ogsaa hellere tale med Dig, end jeg vil skrive. Derfor vil jeg bede Dig meddele mig, om det passer Dig for dine Studiers Skyld, at jeg kommer til Byen i Overmorgen, da jeg kan tage mig fri. Vi kunne da i Ro og Fortrolighed tale om det altsammen, ogsaa om dine Planer, som jeg i det væsenlige billiger. Dog vil jeg straks sige Dig, at jeg ikke synes om, at Du søger Timer i Skoler. Det vil sikkert tage Dig for meget af Tid og Kræfter, og heliere maa jeg saa se at skyde lidt ekstra til, hvis det skulde knibe med Gælden, som Du ganske vist har faaet til at svulme mærkeligt op.

Alle her sender Dig kærlige Hilsener. Vi tænker meget med og for Dig i disse Dage.

Din Fader.

P. S. Jeg kan ikke lade være at sige Dig, at det tager sig lidt besynderligt ud — jeg siger derfor ikke, at det just er noget slemt —, men lidt besynderligt tager det sig ud, naar det Brev, hvori Du ærligt og alvorligt, som jeg tror, taler om at regulere dit Liv, præsenterer sig ufrankeret. Det er ganske vist kun en ubetydelig Sag; men det gælder om at have Orden i det smaa som i det store."

— Man raabte paa ham fra Bordet. Han havde trukket sig hen i et Hjørne, mens han læste.

Man vilde bryde op, og hans Borddame blev utaalmodig.

„Vent to Minuter. Jeg skal skrive et Par Ord. Opvarter! Papir og Blæk og et 8-Øres Frimærke, — Frimærket, glem det ikke!"

Han skrev ved en Kant af Bordet midt i Støjen af det opbrydende Selskab.

„Kære Fader!

Blot to Ord i Hast for at meddele Dig, at uforudsete Omstændigheder kalder mig til Sverig, allerede imorgen tidlig. Véd ikke endnu, naar jeg kommer tilbage. Nærmere ved første Lejlighed.

Frits."

Ude paa Vesterbro kastede han Brevet i en Kasse, mens han tænkte: „I alt Fald er det frankeret."

Saa jollede Selskabet, Damer og Herrer, under højrøstet Latter ind til Byen i to Drosker.

Enkelte trætte Hjemvendende standsede og saá paa det larmende Tog.